

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น

นุรุต วรภฏ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

สำนักงานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น

บทนำ

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ตลอดจนยุทธศาสตร์ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่นจึงได้รวบรวมแนวคิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการนิเทศตามแนวคิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ซึ่งเป็นรูปแบบการทำงานภายใต้วัฒนธรรมที่มีความผูกพันต่อกัน มีสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนมและทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกัน และช่วยดูแลสวัสดิภาพของบุคลากรในหน่วยงานร่วมกัน (Sergiovanni, 1994 : 217) โดยที่ใส่ใจร่วมกันถึงการเรียนรู้และความรับผิดชอบหลักร่วมกันของชุมชนนั้นคือพัฒนาการเรียนรู้อย่างผู้เรียน ดังนั้น การนิเทศร่วมกับกระบวนการสร้างชุมชนในโรงเรียนระหว่างผู้บริหารและครูที่จะต้องมีการนิเทศให้คำแนะนำปรึกษา (Mentoring) การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Practice Learning) และการทบทวนปฏิบัติด้วยการสะท้อนผล(After Action Review) ด้วยบรรยากาศที่เป็นชุมชนคือการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน การฝึกกำลังกันในการปฏิบัติงาน การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และการห่วงหาอาทรเอื้อเฟื้อต่อผู้เรียน จึงได้พัฒนาแบบการจัดการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น โดยมุ่งหวังพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้บรรลุเป้าหมายหลักสูตรและเป้าหมายของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น
- เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น
- เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่นดังนี้
  - 3.1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังนิเทศตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
  - 3.2 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านผู้เรียน
    - 3.2.1 เปรียบเทียบการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดูแลการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-net)
    - 3.2.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก
- เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง :

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรและผู้เรียนที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น เป็นครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนจำนวน 24 คน และผู้เรียนที่เข้ารับการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่นในระบบโรงเรียน (N-Net) ปีการศึกษา 2565 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้ ระดับประถมศึกษา จำนวน 12 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 94 คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 152 คน รวมทั้งหมดยังมีจำนวน 228 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย :

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งผลสัมฤทธิ์ของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดูแลการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-Net) ของสถานศึกษาดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผลของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 2) แบบสังเกตการปฏิบัติในชั้นเรียน
- 3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)
- 4) แบบประเมินความสามารถด้านการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก(Active Learning) ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (PLC)

การวิเคราะห์ข้อมูล :

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานด้วยค่าคะแนนมาตรฐาน (T-Score) คะแนนเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนสูงสุด (Max) คะแนนต่ำสุด (Min) ฐานนิยม (Mode) มัธยฐาน (Median)

ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดูแลการศึกษานอกระบบโรงเรียน(N-Net)ของสถานศึกษา ที่มีผลการดำเนินงานที่ดีอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษาได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนที่ส่งผลต่อผู้เรียนจนทำให้สถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติดูแลการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-Net)สูงขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ของทั้ง 3 ระดับคือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนระดับประเทศพบว่าคะแนนของทั้ง 3 ระดับชั้นสูงกว่าระดับประเทศทั้ง 5 กลุ่มสาระ

ตาราง 1

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (N-NET) ปีการศึกษา2565ภาพรวมทั้ง 5 สาระ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น

ระดับการศึกษา	ภาคเรียนที่ 1/2565		ภาคเรียนที่ 2/2565		รวมคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2565		ผลที่ได้
	คะแนนเฉลี่ยระดับสถานศึกษา	คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	คะแนนเฉลี่ยระดับสถานศึกษา	คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	คะแนนเฉลี่ยระดับสถานศึกษา	คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	
ประถมศึกษา	36.36	44.53	67.70	47.03	52.03	45.78	สูงกว่าระดับประเทศ
มัธยมศึกษาตอนต้น	49.07	38.26	57.45	40.00	53.26	39.13	สูงกว่าระดับประเทศ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53.76	36.89	47.72	34.23	50.74	35.56	สูงกว่าระดับประเทศ
	46.39	39.89	57.62	40.42	52.00	40.15	สูงกว่าระดับประเทศ

*คะแนนเปรียบเทียบกับระดับประเทศ

การอภิปรายผล

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ผู้สอนมีส่วนสำคัญอย่างมากในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และออกแบบการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนและการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ผู้สอนต้องรู้จักค้นหาข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคน มีระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และการติดตามผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ดึงศักยภาพแต่ละบุคคล และรู้ถึงวิธีการจัดการกับผู้เรียนแต่ละคนในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำผลการวิเคราะห์นั้นมาจัดทำแผนการสอน เตรียมเนื้อหา เนื้อหา แบบฝึกหัดล่วงหน้าก่อนสอน การสอนแบบออนไลน์ การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning การจัดการกิจกรรมเสริมให้กับผู้เรียน เช่นการสอนแบบวิเคราะห์แบบข้อสอบ N-Net เก่า ให้สอนแบบตัวต่อตัว ตัวเข้มเต็มเต็มความรู้การทำแบบฝึกทักษะกระบวนการคิดในลักษณะที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทุกคนและแจกใบงานอย่างต่อเนื่อง การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทุกครั้งเพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐาน จำแนกกลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อนการดำเนินงานดังกล่าวของผู้บริหาร สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ คุณชนิตา ยอดสาธิตและคุณกาญจนา บุญส่ง(2559 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์เขต 2 ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านนักเรียน และปัจจัยด้านผู้บริหาร มีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยด้านปัจจัยด้านผู้บริหาร ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การจัดบรรยากาศโรงเรียน และการจัดนิเทศภายในของผู้บริหารทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางการศึกษาที่มุ่งส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความคาดหวังในตัวนักเรียนสูง มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและมีครูให้คำปรึกษาแก่คณะครู ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาวิชาชีพ ทำนึ่งถึงคุณภาพของสถานศึกษารวมทั้งการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา การจัดการด้านการเรียนการสอน และตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม เพื่อจะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม สอนโดยใช้สื่อออนไลน์สามารถสืบค้น ข้อมูลโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ใช้ระบบทดสอบแบบออนไลน์ จัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นการทัศนศึกษา การเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญา การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนรายวิชาที่มีคะแนนสูงหรือต่ำความยาก ของง่ายแบบทดสอบจัดกิจกรรมตัวเข้มเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเชิญผู้มีความรู้และมีเทคนิคตรงตามวิชาเอกมาเป็นวิทยากรจัดการเรียนการสอนการสร้างความรู้ความตระหนักให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการสอบ N-Net และสอบปลายภาค ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โพลิน สุ่มังคะละ (2559 : 127-134) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาสกลนครเขต 3 พบว่าผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่าผลจากแบบบันทึกผลหลังการปฏิบัติผู้ทดลองใช้มีความเห็นว่าเป็นไปตามเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 28.57 มีความเห็นว่าได้มากกว่าเป้าหมายคิดเป็นร้อยละ 71.43 และมี ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้แสดงให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศที่ออกแบบอย่างเหมาะสมกับสภาพงานและความต้องการของครูถือเป็นกระบวนการที่ทำให้ครูมีความรู้และมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นและมีความมั่นใจในการทำงานดังนั้นสถานศึกษาต่างๆจึงควรพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการทำงานของครูและนำเทคนิคการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือที่เน้นกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนาครูจะทำให้เกิดการพัฒนาดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
ชนิตชารกรปิธาระ โพธิ์. (2556). จิตสาธิตระณะ : รูปแบบนวัตกรรมจัดการเรียนการสอน.กรุงเทพฯ.กาญจนา บุญส่ง (2559).ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์เขต 2.สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
โพลิน สุ่มังคะละ. (2559). การพัฒนาแบบการจัดการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาสกลนครเขต 3. มหาสารคาม, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
Sergiovanni, T. (1994). Building community in schools. San Francisco, CA : Jossey Bass.